

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри соціальних і
гуманітарних дисциплін

Олена РЯБІНІНА

“ 28” 08 2019 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Релігієзнавство»

циклу загальної (вибіркової) підготовки
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
галузь знань 26 «Цивільна безпека»
спеціальність 261 «Пожежна безпека»
за освітньо-професійними програмами
«Пожежна безпека», «Пожежогасіння та аварійно-рятувальні роботи»,
«Автоматичні системи пожежної та техногенної безпеки»,
«Аудит пожежної та техногенної безпеки».

Силабус розроблено згідно з робочою програмою навчальної дисципліни
Рекомендовано кафедрою психології діяльності в особливих умовах на:

2019-2020 навчальний рік Протокол від «28» серпня 2019 року № 1

Перезатверджено. Завідувач кафедри СіГД _____ Олена РЯБІНІНА
(підпис)

20__-20__ навчальний рік Протокол від «__» _____ 20__ року № __

Перезатверджено. Завідувач кафедри СіГД _____ Олена РЯБІНІНА
(підпис)

20__-20__ навчальний рік Протокол від «__» _____ 20__ року № __

2019 рік

1. Анотація

Курс є введенням у проблематику релігієзнавства. Релігія розглядається як суспільно-історичне явище, змістом і результатом якого є релігійна віра в одного або кількох богів як творців і правителів світу, реально існуючих, але недоступних розуму людини. Відповідно до такого підходу в межах курсу «Релігієзнавство» релігія вивчається в широкому соціокультурному контексті і в її історичному розвитку. **У цьому полягає його навчальна задача.** Увага приділяється як становленню архаїчних, національно-державних і світових релігій, так і вивченню їх сучасного стану, а також розгляду неорелігійного руху як феномена сучасної цивілізації.

Навчальна дисципліна «Релігієзнавство» розрахована на здобувачів вищої освіти, які навчаються за програмою підготовки бакалавра. Вона спрямована на створення теоретичного підґрунтя для світоглядної орієнтації здобувачів та є принципово значущим для морального та естетичного розвитку молоді.

2. Інформація про викладача

Загальна інформація	Каріков Сергій Анатолійович, доцент кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін соціально-психологічного факультету, доктор історичних наук, доцент.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 416. Робочий номер телефону – 707-34-78.
E-mail	sigd@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси*	- Реформація і лютеранська конфесіоналізація в Німеччині раннього нового часу; - культура епохи Відродження.
Професійні здібності*	- професійні знання і досвід теоретичної діяльності у сфері гуманітарних наук; - значний досвід проведення навчальних занять у вищій школі.

* – заповнюється за бажанням НПП.

3. Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни «Релігієзнавство» проводяться згідно з затвердженим розкладом. Електронний варіант розкладу розміщено на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру

щопонеділка з 16.00 до 17.00 в кабінеті № 416. В разі додаткової потреби здобувача вищої освіти в консультації її час погоджується з викладачем.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити: історія та культура України, філософія.

Постреквізити: політологія, культура безпеки, нормативно-правове регулювання у сфері цивільного захисту.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Релігієзнавство» є ознайомити здобувачів вищої освіти (далі – здобувачів) з основними поняттями релігієзнавства і їх еволюцією; розвиток світоглядної культури тих, хто навчається, в аспектах релігійної віри й теорії релігії; формування здатності обґрунтувати ідейні позиції з питань віри, атеїстичного світорозуміння; розвинути обізнаність здобувачів зі світовими та національно-державними релігіями, релігійними текстами як явищами культури.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- формування особистості здобувачів, їх гуманітарної культури, духовних цінностей;
- створення теоретичного підґрунтя для світоглядної орієнтації здобувачів;
- моральний та естетичний розвиток молоді.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Релігієзнавство» здобувач вищої освіти повинен отримати:

знання:

- основні поняття, концепції та дефініції релігієзнавства;
- основи історії релігії;
- загальну типологію релігій;
- ключові ознаки релігії як соціально-історичного явища;
- місце релігії у духовній культурі суспільства;
- специфіку відносин між церквою та державою;
- нетрадиційні різновиди релігій, секти і їх небезпечність;
- світові релігії;
- категорії релігійної свідомості, передусім християнської;
- форми християнства, їх спільні та відмінні риси;
- соціально-історичні закономірності становлення релігій;
- основні теоретичні уявлення про психологію релігійної віри..

уміння:

- аналізувати теорії та ідеї в сфері релігієзнавства;
- застосовувати теоретичні підходи до суспільної практики в сфері віросповідання, відправлення православного культу, інших явищ;

- вести діалог з питань релігії;
- інтерпретувати тексти релігійної традиції;
- аналізувати літературу з питань теорії релігії;
- написати реферат і виступити з ним перед аудиторією;
- формувати та обстоювати власні позиції в питаннях релігійної віри;
- аналізувати відносини між церквою та державою;
- підтримувати діалог або дискусію за релігійною тематикою.

комунікація:

- донесення ідей, проблем, власного досвіду та аргументації;
- збір, інтерпретація та застосування даних.

Повинні бути сформовані наступні *компетентності*: Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Результати навчання:

Основним результатом вивчення навчальної дисципліни «Релігієзнавство» є спроможність здобувача вищої освіти володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду на рівні, необхідному для його професійної діяльності.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Денна форма навчання
Рік підготовки	3-й
Семестр	5-й
Обсяг кредитів ЄКТС	3
Загальна кількість годин	90 год.
Лекції	14 год.
Практичні, семінарські	16 год.
Лабораторні	0 год.
Самостійна робота	60 год.
Вид підсумкового контролю	Залік

6. Календарно-тематичний план викладання дисципліни

Тривалість академічної години в Університеті становить 40 хвилин. Дві академічні години утворюють пару академічних годин, що триває 80 хвилин без перерви.

Тиждень навчання	Тема та її зміст	Вид навчальних занять
5 семестр (18 тижнів)		
Модульний контроль № 1		
1-2	Тема 1.1. Релігія, її сутність і функції в культурі 1.1.1.Поняття релігії. Специфіка релігійного світогляду. 1.1.2.Структура і функції релігії. 1.1.3.Предмет навчальної дисципліни «Релігієзнавство». 1.1.4.Історичні причини виникнення і поширення релігії. Класифікація релігій.	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 6 год.
2-3	Тема 1.2. Ранні форми релігійних вірувань 1.2.1.Специфіка міфологічної свідомості. Міф і релігія. 1.2.2.Основні ранні форми релігійних вірувань.	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 6 год.
4-6	Тема 1.3. Національно-державні релігії. 1.3.1.Поняття національно-державної релігії. 1.3.2.Розвиток національно-державних релігій Близького Сходу: іудаїзм. 1.3.3.Особливості виникнення і віровчення індуїзму 1.3.4.Релігії Далекого Сходу: конфуціанство, даосизм, синтоїзм	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 6 год.
7-8	Тема 1.4. Світові релігії. Буддизм 1.4.1. Виникнення, ідейні джерела, основні принципи буддизму. 1.4.2. Історичний розвиток буддизму, його різновиди	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 6 год. МКР
Модульний контроль № 2		
9-11	Тема 2.1. Світові релігії. Православ'я 2.1.1.Становлення раннього християнства 2.1.2.Виникнення й організаційне оформлення православ'я. 2.1.3.Особливості догматики й культу православ'я.	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 8 год.
12-14	Тема 2.2. Світові релігії. Католицизм, протестантизм 2.2.1. Католицизм: історичний розвиток, догматика й організаційна структура. 2.2.2. Реформація і формування протестантських церковних організацій.	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 8 год.
15-16	Тема 2.3. Світові релігії. Іслам 2.3.1. Виникнення й історичний розвиток ісламу. 2.3.2. Догматика і культ ісламу.	Лек. – 2 год. Сем. – 2 год. СР – 6 год.
17-18	Тема 2.4. Релігія в сучасному світі. 2.4.1. Неорелігії й глобальне мислення. Конфесіоналізація. 2.4.2. Секти: виникнення, сутність і специфіка.	Сем. – 2 год. СР – 14 год. МКР
Всього		90 годин

Примітка: Лек. – лекція; ПЗ – практичне заняття; Сем. – семінарське заняття; МКР – модульна контрольна робота; СР – самостійна робота.

7. Список рекомендованої літератури

Базова

1. Калінін Ю.А. Релігієзнавство. Підручник. – К., 1995.
2. Каріков С.А., Ручинська О.А. Історія релігії [Електронний ресурс]. – Х., 2016.
3. Москалець, В.П. Психологія релігії : Посібник. – К., 2004.
4. Релігієзнавство : Підр. / За ред. В. І. Лубського, В. І. Теремка. – К., 2000.
5. Релігієзнавство / За ред. О.П. Сидоренка. Підручник. – К., 2008.

Допоміжна

6. Библиейская энциклопедия. – М., 1991.
7. Библия. – М., 1989.
8. Буддизм. Словарь. – М., 1992
9. Васильев Л.С. История религий Востока. – М., 1983.
10. Конституція України. – К., 1996.
11. Мень А. История религии. – М., 1994.
12. Мифы народов мира. Энциклопедия: в 2 т. – М., 1982.
13. Радугин А.А. Введение в религиоведение. Курс лекций. – М., 1996.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.social.org.ua/>
2. <http://www.filosof.com.ua>

8. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання з дисципліни «Релігієзнавство» здійснюється за накопичувальною бально-рейтинговою системою, основною метою якої є регулярна й комплексна оцінка результатів навчальної діяльності та сформованості компетентностей.

Оцінювання компетентностей здобувачів здійснюється з використанням трьох шкал:

- перша – національна (традиційна) – 4-бальна (чотирибальна);
- друга – рейтингова шкала оцінювання – ЄКТС;
- третья – накопичувальна шкала – 100-бальна.

Для оцінки знань використовується поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється на семінарських заняттях у формах усного опитування та письмових робіт. За навчальним планом до дисципліни «Релігієзнавство» входить написання двох модульних контрольних робіт. Підсумкова форма контролю – залік.

**Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти:
Для заліку**

Поточний контроль та самостійна робота										Сума балів за дисципліну
Модуль №1					Модуль №2					
T1.1	T1.2	T1.3	T1.4	Модульна контрольна робота 1	T2.1	T2.2	T2.3	T2.4	Модульна контрольна робота 2	100
10	10	5	5	20	10	10	5	5	20	

Оцінка за бальною шкалою елементів навчальної діяльності з дисципліни

Елементи навчальної діяльності	Усього за семестр балів
Відвідування та робота на занятті	60
Модульна контрольна робота	40
Усього – максимум за період	100
Накопичувальний підсумок	100

Шкали оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності за шкалою ЗВО	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
		екзамен, диференційований залік
90-100 (та вище з урахуванням необов'язкових завдань)	A	відмінно
80-89	B	добре
65-79	C	
55-64	D	
50-54	E	задовільно
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів:
- поточного контролю роботи здобувача впродовж семестру.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 2 балів):

2 бали – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

1 бал – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблемні питання з теми;

0 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхнево розкрив лише окремі положення та при цьому допустив суттєві помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньо-предметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, уміння публічно представити матеріал.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і проводиться протягом семінарського заняття, яке є заключним для кожного залікового модуля.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з двох теоретичних питань, на які здобувачі мають дати розгорнуті самостійні відповіді, а також з десяти тестових завдань. Обсяг роботи – в середньому 4 сторінки шкільного зошита через клітинку.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (1 робота оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів):

18-20 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання;

15-17 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

11-14 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві помилки;

6-10 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкрито зміст теоретичних питань;

1-5 бали – слабо володіє навчальним матеріалом, відповіді розмиті, допущено логічні помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом і не в змозі його викласти, не виявляє розуміння теоретичних питань.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем та самостійно підготувати теоретичне повідомлення. Результати своєї роботи доповісти у формі есе, реферату або презентації.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів

(оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

- 10 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;
- 9 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;
- 8 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;
- 7 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу;
- 6 балів – здобувач виконав лише від 70% до 79% від загального обсягу;
- 5 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу;
- 4 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу;
- 3 бали – складає від 20% до 39% від загального обсягу;
- 2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу;
- 1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу;
- 0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньо-предметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити матеріал.

Рекомендовані завдання для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти визначаються викладачем наприкінці лекційного заняття на основі розглянутих навчальних питань кожної теми.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання у формі заліку. Проведення заліку передбачає можливість атестації здобувачів відповідно до результатів занять у семестрі за умови виконання усіх видів роботи, перевіреної протягом поточного контролю. В інших випадках залік проводиться на основі перевірки знань здобувача за теоретичними питаннями курсу.

Перелік теоретичних питань для підготовки до модульних контрольних робіт та до заліку:

Модуль 1.

1. Сутність релігії
2. Функції релігії в культурі, її духовний та інституціональний виміри
3. Поняття релігійної конфесії
4. Поняття про дух та душу в релігієзнавстві

5. Держава та церква: історичний аспект
6. Архаїчні релігії. Релігія та міф
7. Ранні вірування: тотемізм, анімізм, фетишизм
8. Феномен магії, її архаїчні практики
9. Поняття про національно-державну релігію
10. Релігії у Давньому Китаї
11. Даосизм, його релігійні та філософські смисли
12. Індуїзм, його специфіка
13. Іудаїзм – релігія древніх юдеїв. Культ Яхве
14. Специфіка релігійних культів Древнього Єгипту
15. Античний пантеон: грецька та римська версії
16. Джайнізм як релігійна течія
17. Феномен світової релігії
18. Буддизм, його світоглядний зміст. Різновиди буддизму
19. Тексти буддизму. Дхаммапада, Тібетська Книга Мертвих

Модуль 2.

1. Християнство, його основні гілки. Природа християнства як теоретична проблема
2. Православ'я, його походження та культурний ареал
3. Православна ментальність. Ідея соборності
4. Візантійське православ'я в історико-культурному контексті
5. Ікона як явище релігійного культу. Іконоборство як факт культури
6. Сакральне – категорія релігієзнавства. Сакральне і святість
7. Православний храм, його убранство
8. Католицизм, порівняльний аналіз догматики католицизму та православ'я
9. Католицьке богослужіння та храм
10. Протестантизм – породження Реформації. Виникнення протестантизму і його основні версії
11. Протестантські течії і сучасність. Секти – модифікації протестантського вчення
12. Іслам, його основні різновиди
13. Коран та шаріат
14. Феномен суфізму в ісламській культурі
15. Секта, її сутність та небезпечність для людини й суспільства
16. Релігійні конфесії в сучасній Україні
17. Причини релігійної рекреації в Україні
18. Релігія та наука: сучасний погляд
19. Неорелігійна та пострелігійна свідомість. Релігія та неоміфологізм

Отримані здобувачем бали за накопичувальною 100-бальною шкалою оцінювання знань переводяться у національну шкалу та в рейтингову шкалу ЄКТС згідно з таблицею.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами з навчальної дисципліни

Накопичувальна 100-бальна шкала	Рейтингова шкала ЄКТС	Національна шкала
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

9. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Виконавська дисципліна всіх учасників навчального процесу.

3. При відповіді на семінарському занятті здобувач вищої освіти може користуватись лише самостійно підготовленими нотатками, конспектом.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та паралельно вести облік бальних оцінок своєї успішності.

5. Особливості навчальної дисципліни передбачають аналітичні відповіді на питання, потребують здатності міркувати та робити умовиводи.

Розробник:

доцент кафедри

соціальних і гуманітарних дисциплін

Сергій КАРІКОВ